

Yves Petry

DE GEESTEN

DAS MAG UITGEVERS

1.

Naar huis!

Port-au-Bout, West-Afrika, oktober 2007. Probeer je een zwoele ochtend in de tropen voor te stellen. Aan de rand van de betonnen vlakke naast het sjo-fele luchthavengebouw sta ik toe te kijken hoe het vliegtuig vertrekkensklaar wordt gemaakt. Het vol-tanken, het inladen en het laatste nazicht gebeurt met een routineuze discipline die me aan Europa doet denken. Het is nog tamelijk vroeg maar in de verte begint de startbaan al op te lossen in de trillingen van een prille luchtspiegeling. Aan de hemel hangt een broeierig waas, waar de Afrikaanse zon doorheen priemt als een buil van vuur – als een ongeneeslijk gezwel, denk ik, als een ontsteking die elke morgen weer opvlamt.

Ik ben in het gezelschap van Ibrahim, die me afgelo-pen nacht van kamp Bilonga, waar we allebei werken onder de vlag van Dokters Zonder Kleur, helemaal naar Port-au-Bout heeft gereden, aan de Atlantische kust. Daar hebben we, zonder één keer te stoppen, zo'n tien uur over gedaan – voortploegend over de kui-len van de Route Principale, in het maanloze duister,

door een sneeuw van motten en muggen die alleen in de lichtkegels van onze terreinwagen zichtbaar was. Zeker, reizen na zonsondergang hield bepaalde risico's in, daar was ik me van bewust. Maar ik wilde geen dag langer in dit land blijven. Ibrahim had een pistool in zijn binnenzak zitten, ook daar was ik me van bewust, al geloofde ik niet dat het ding van veel nut zou zijn mocht iemand ons willen tegenhouden. Verder hadden hij en ik elkaar niet veel te zeggen. Ik wilde nergens meer aan denken en liet me gaandeweg hypnotiseren door de monotonie van de rit.

De dorpjes en hutten die we nu en dan passeerden, leken totaal verlaten. Nergens een wegversperring. Op de schim en het reflecterende paar ogen van een verdwaald rund na zijn we geen levend wezen tegengekomen, groter dan een insect. De geesten van de nacht waren blijkbaar verzadigd.

Toen we arriveerden bij de luchthaven, een eind buiten de stad, stak Ibrahim het wapen weg in een afsluitbaar vak van de terreinwagen, ging met mij mee naar binnen, loodste me met de nodige geheimspraak en bankbiljetten langs de douane, zorgde ervoor dat de formaliteiten vlot verliepen en dat niemand me stoorde in mijn zombieachtige toestand. En nu staan we daar, aan de achterkant van het luchthavengebouw, te wachten tot ik kan instappen.

'Ik begrijp dat je naar huis wilt, Mark. Maar blijf niet te lang weg. Kom terug. Kom terug eer je in de greep geraakt van een kwade geest die maakt dat je ons zult haten.'

Als gewoonlijk heeft Ibrahim zacht gesproken. Een voor een dringen de woorden tot me door. *Ons*. Blijkbaar rekent hij ook zichzelf tot de mensen die ik eventueel zou kunnen haten. Mag ik dat opvatten als een impliciete schuldbekentenis? Het ontgaat me evenmin dat hij me vatbaar heeft verklaard voor de invloed van een kwade geest. Normaal gesproken herten westerlingen daar niet gevoelig voor te zijn. Onze hardnekkige rationaliteit wordt geacht ons immuun voor geesten te maken. Misschien heb ik volgens hem intussen dingen gezien waardoor ik niet langer zo ongenaakbaar ben.

Ik geef geen antwoord. Ibrahim heeft dezelfde droefgeestige oogopslag als altijd. Zolang als ik hem ken, heb ik de melancholische waardigheid van zijn woestijnnomadengezicht opgevat als de uitdrukking van persoonlijk verdriet en van het diepgewortelde verlangen om van zijn land een menswaardiger plek te maken. Ook hij heeft in de loop van zijn bestaan dingen gezien. Hij is van mijn leeftijd, vooraan in de veertig. Rijzig van gestalte, ascetisch mager. Lacht zelden, heeft een spaarzame manier van praten en bewegen. Het grijzen van zijn kroeshaar draagt bij aan de indruk van ernst en bedachtzaamheid die hij altijd op mij heeft gemaakt. Maar na de gebeurtenissen van de afgelopen dagen en vanwege zijn dubieuze aandeel daarin stemt die houding van hem me nu vooral achterdochtig. Zoals ook het vrolijke gekakel van de passagiers die verderop onder een afdak staan me louter nog komedie toeschijnt, een ergerlijk carnaval van

bedrog en zelfbedrog. Ondertussen hebben ze kennelijk de boodschap gekregen dat ze aan boord mogen, want ineens begint de menigte zich in de richting van het vliegtuig te verplaatsen, als een wanordelijke karavaan, traag, kleurrijk en uitbundig. Ze lijken niet gehaast maar wel blij het continent te kunnen verlaten.

Ibrahim steekt me een hand toe die ik niet kan weigeren. Ik weet niet wat ik ervan denken moet. In elk geval heb ik niet de fut hem wat dan ook voor de voeten te werpen. Maar warm of zelfs maar vriendschappelijk gestemd ben ik evenmin.

‘Salut, Ibrahim.’

Meer kan er niet af. Geen woord van dank, al moet ik bij mezelf erkennen dat hij me niet zonder gevaar voor eigen leven naar de luchthaven heeft gebracht.

Ik stap ongeveer als laatste aan boord van het middelgrote toestel. In de compacte beslotenheid van de passagiersruimte lijkt de sfeer nog uitgelatener dan in de openlucht. Mannen, lachend vanuit het middenrif, gierend en reutelend van de pret, kletsend in hun handen. De gespeelde of ingebakken bazigheid van sommige vrouwen, de opgewekte praatlust van anderen. Alsof ze niet genoeg aan elkaar hebben, zit er hier en daar ook nog eentje te bellen op een toon waarmee ze boven het kabaal van de rest probeert uit te komen. In de stoel achter de mijne zit iemand dromerig voor zich uit te neuriën. Het vibreren van zijn stem kietelt me onprettig over mijn hele zijlijn, van rechteroor tot rechterheup. Mijn god, denk ik,

moeten die allemaal mee? Moet ik die vocale jungle de hele vlucht lang verdragen? Die bonte demonstratie van vitaliteit, dat onuitputtelijke Afrikaanse theater? Wat deze mensen ook overkomt, hun behoefte aan waarheid of bezinning schijnt er nooit door toe te nemen. Ze leven en liegen en kletsen er lustig op los, geen moordpartij kan daar een eind aan maken.

Dat zulke gedachten bestonden, wist ik al. Dat ze ooit de mijne zouden worden, had ik nooit vermoed.

Ondanks de herrie dommel ik in nog voor het vliegtuig in beweging is gekomen. Ik heb al meer dan dertig uur niet geslapen. Wanneer ik mijn ogen weer opendoe, hangt het toestel hoog in de lucht. Het gezelschap om me heen is tot bedaren gekomen en ik richt mijn aandacht naar buiten, naar het starre, peilloze blauw, dat aan de rand van mijn blikveld zweemt naar violet. De zon die aan mijn rechterkant hangt te schitteren, is niet langer een lokale zon, niet langer de Afrikaanse zon. Dit is de ster van de hele planeet, het hemellichaam waar we collectief omheen draaien. Op deze hoogte is ze eerder een kosmisch dan een aards gegeven. Straks, na de landing, zal ze opnieuw een zon worden met een specifieke lichtinval en met plaatselijke effecten, gebonden aan weer en breedtegraad: de zon van thuis. Ik ben namelijk op weg naar huis. Maar ik vermijd het na te denken over wat me zo overijld doet terugkeren. In plaats daarvan probeer ik de situatie te bekijken vanuit een ander perspectief. Ik verplaats me in de troposfeer, vereenzelvig me met haar grenzeloosheid. In mijn

voorstelling krimpt de gevleugelde buis van het vliegtuig ineen tot een onooglijk pijltje dat een immense leegte doorkruist. Mocht het om wat voor reden ook plots uit elkaar spatten, ik zou daar – beeld ik me in – net zomin van opschrikken als het gekromde uitspannel zelf. Wat stelt het voor? Een flits, een roetpluim die snel verwaait. Een dreun waarvan de drukgolf spoedig weer zou opgaan in de stilte van het geheel. En wat de inzittenden nog aan rauw doodsbesef mocht overvallen, zou nauwelijks de tijd krijgen om uit te groeien tot een drama... Onder andere omstandigheden had dit denkbeeldige perspectief me niet bepaald gerustgesteld. Nu doet het me weer insluimeren, alsof het een sprookje is voor het slapengaan.

De Sahara heb ik gemist, evenmin heb ik de Middellandse Zee gezien. Wanneer ik opnieuw wakker word, vliegen we over een verblindende vlakte van opgeklopt wolkenschuim. Ik kijk hoe laat het is en schat dat we ons ergens boven Zuid-Frankrijk bevinden. Mijn medepassagiers houden het rustig, als op het lome middaguur in de tropen. Velen zijn een dutje aan het doen. En ineens, wellicht ook omdat ik een beetje heb kunnen rusten, begin ik levendiger dan voorheen uit te kijken naar mijn aankomst. Welke verwachtingen ik daarbij heb, zou ik niet precies kunnen zeggen, maar mijn ongeduld neemt met de minuut toe. Het toestel waarin ik zit, herwint zijn realiteit: een tube van voor tot achter gevuld met een veelkleurige pasta van mensenlevens, van plannen en

voorzichten – en of die nu realistisch zijn of niet, achtenswaardig of niet, in wat voor taal ze ook vorm hebben gekregen en hoezeer ze ook mogen verschillen van de mijne, ik heb ongetwijfeld met de anderen gemeen dat neerstorten me niet alleen erg onwaarschijnlijk lijkt maar bovenal buitengewoon ongewenst.

Op een gegeven moment begint het wolkendek uiteen te vallen in kleinere partijen – los zwevende fractalen die hun schaduwen voorttrekken over het land. Ik weet niet of we al boven België vliegen maar het uitzicht komt me erg vertrouwd voor. De lappendeken van velden en bossen, de grillige scheur van een rivier; de rommelige stadskernen, de glijbanen vol verkeer; de geometrie van buitenwijken en industriezones: een vruchtbare, ijverige, compacte en complexe wereld. Die heb ik vanuit deze positie wel al vaker gezien maar nooit eerder heb ik me zo innig gerealiseerd dat er maar één plek op aarde is die ik met recht mijn thuis kan noemen. Nog zo'n gedachte die ik vroeger zou hebben gewantrouwd als zwemend naar bloed-en-bodemsentiment. Nu wil ik niets liever dan beide voeten te kunnen neerzetten op dat stukje aarde dat me onverwisselbaar het mijne toeschijnt. Ik kan mezelf bezwaarlijk gelukkig noemen. Wel word ik plots overweldigd, bijna tot tranen toe, door het vooruitzicht dat ik spoedig de vrijheid zal hebben om zo ongelukkig en zo woedend te zijn als ik maar wil. Dat ik me ongeremd zal kunnen overgeven aan mezelf: aan afkeer, wanhoop, lamlendigheid en donkere waarheden – aan wat zich maar aandient, hoe

moeilijk uit te leggen of onverantwoord ook. Pas als je daar een plek voor hebt, kun je spreken van een thuis.

Zodra we in Brussel geland zijn en ik mijn reistas te pakken heb, denk ik nog maar aan één ding: hoe laat gaat de eerstvolgende trein? Ik reageer dan ook weinig toeschietelijk wanneer ik in de aankomsthal, op weg naar het station onder in het luchthavengebouw, word aangeklampt door een jonge vrouw die zich voorstelt als een vertegenwoordigster van Dokters Zonder Kleur. Het eerste wat in het oog springt, is de ruige aura van haar stugge, piekende, platinablonden haar. In Afrika zou dat in combinatie met haar lichaamslengte – ze is zelfs een tikkeltje groter dan ik – van haar een opvallende verschijning maken.

‘U bent toch Mark Oostermans?’ vraagt ze, enigszins onthutst, alsof mijn houding haar reden geeft om te twifelen aan mijn identiteit.

Ik antwoord weinig enthousiast maar bevestigend. Ze legt me uit dat de organisatie door Ibrahim op de hoogte is gebracht van mijn terugkeer naar België. Haar aanbod om ergens een kop koffie te gaan drinken, sla ik af. Ik ben gehaast, beweer ik. Ze kan me net zo goed meteen vertellen waarvoor ze me heeft staan opwachten. Daar heb ik trouwens al zo’n vermoeden van. Ik heb me namelijk absoluut niet in overeenstemming met de richtlijnen gedragen.

De dag na de overval op kamp Bilonga had ik via de satelliettelefoon contact met het hoofdkwartier in

Brussel. Uiteraard was de ontvoering van dr. Ullings ook voor hen een schok. Toch werd me gevraagd voorlopig ter plaatse te blijven, tenminste tot het contact met regeringsambtenaren in Port-au-Bout meer informatie had opgeleverd. Geen paniek. Beter was het af te wachten welke eisen de ontvoerders eventueel nog zouden stellen. Wie weet kon er een vergelijk gevonden worden. Volgens de inschatting van het hoofdkwartier ging het om een geïsoleerd incident en dreigde er verder geen acuut gevaar. Zoals ik zelf ook wist, hingen er niet weinig mensenlevens af van de continuïteit van het werk in kamp Bilon-ga. Dat was de beste reden denkbaar om het hoofd koel te houden. En dat was dan ook wat mij als het enig overgebleven lid van de medische staf werd opgedragen.

Hoewel ik tijdens mijn opleiding als Dokter Zonder Kleur tot op zekere hoogte was voorbereid op situaties als deze, uiteindelijk heb ik het totaal laten afweten. Mijn plichtsgevoel begaf het toen ik in de vroege avond te horen kreeg wat er met Jeroen Ullings was gebeurd. In weerwil van de instructies besloot ik onmiddellijk te vertrekken. Maar mijn desertie was zeker niet alleen door angst ingegeven. Het directe gevaar was inmiddels trouwens geweken. Ik voelde gewoon geen verantwoordelijkheid meer voor de mensen die me waren toevertrouwd en kon het niet langer opbrengen te praten, te denken, te handelen als arts. Zonder veel nadenken, vanuit een even onweerstaanbaar als onberedeneerd motief, pakte ik

mijn spullen bij elkaar en liet me door Ibrahim naar Port-au-Bout brengen.

De jongedame in de aankomsthal bleek er niet meteen op uit me te interpellieren over mijn handelswijze. Eigenlijk was ze verrassend vriendelijk. Haar vragen naar mijn toestand klonken oprecht. Zelf bleef ik veeleer op de vlakke. Ik was er nog niet aan toe om te vertellen hoe ik me voelde, het was al verwarrend genoeg om te *voelen* hoe ik me voelde. Ze raadde me met klem de traumadeskundige aan die speciaal voor dit soort gevallen ter beschikking stond. Ook daarop kon ik alleen maar vaagweg knikken. Alleen al de gedachte aan therapeutische gesprekken stond me tegen. Een halfuur geleden had ik nog troost gevonden bij het idee dat mijn smadelijke aftocht me tenminste het recht zou geven op een vrijheid van geest die ik me al veel te lang had ontzegd. Moest ik nu alweer beginnen te denken aan zelfcontrole en herstel? Aan het cultiveren van betere gedachten, terwijl ik nog niet eens serieus was toegekomen aan de kwade gedachten?

Of ik echt geen koffie met haar wil drinken? vroeg ze. Ik schudde vermoeid het hoofd. Ik wilde naar huis. Dat begreep ze, knikte ze. Er was tenslotte nog tijd genoeg voor diepgaander gesprekken. Toch was er een puntje waar ze het graag nog heel even met mij over wilde hebben. Of ik namelijk de communicatie over dit gebeuren helemaal aan Dokters Zonder Kleur kon overlaten. Of ik begreep hoe onverstandig het zou zijn met mijn verhaal bijvoorbeeld naar een journalist te stappen.

Dat laatste was nog geen moment bij me opgekomen, antwoordde ik. Ik had geen verhaal.

Nee, ging ze aftastend verder, maar ze kon zich goed voorstellen – het zou maar al te begrijpelijk zijn – dat ik me vroeg of laat zou laten verleiden tot conclusies waardoor het werk in kamp Bilonga in een negatief licht...

Ik had amper een idee van wat er in kamp Bilonga was gebeurd, onderbrak ik haar kortaf, laat staan dat ik er conclusies uit trok. En mocht ik dat ooit doen, dan zouden het professionele conclusies zijn, daar kon ze van op aan.

Het was allerm minst haar bedoeling, sprak ze sus-send, om mijn professionaliteit in twijfel te trekken.

Ze leek rond de dertig. Stevig gebouwd maar niet dik, al was het denkbaar dat ze zichzelf een tikkeltje te zwaar vond. Ze oogde niet bijzonder knap, wel intelligent, onvermoeibaar en oergezond. Geen cosmetica, zelfs geen oorbellen – een type dat geen tijd te verliezen had. Ze bestudeerde mijn gezicht. Het liet me niet koud, deze heldere vrouwenblik die mijn gehavende staat zo actief opnam. Nog niet zo lang geleden zou ik iemand als zij bij aankomst in kamp Bilonga wellicht spontaan hebben ingeschat als een veelbelovende aanwinst voor het team. Nog niet zo lang geleden was ik een heel welmenende jongen.

In een poging wat aardiger te klinken antwoordde ik dat ze eruitzag als een echte dokter. Dat scheen ze maar een rare opmerking te vinden. Alleen, voegde ik er monter aan toe, doelend op haar kapsel, moest

ze er toch voor oppassen in Afrika niet voor een heks te worden gehouden. Waarop ze me aankeek alsof dat een buitengewoon zorgwekkende uitspraak was die ze na ons gesprek zeker niet mocht verzuimen op te nemen in haar verslag. Ik probeerde nog eens te glimlachen maar – ach wat! Het ging ineens niet meer. Ik was de komedie beu. Redelijkheid, onpartijdigheid, neutraliteit – het kon me vierkant gestolen worden! De waarheid was dat ik zelfs geen minimum aan collegiaal gevoel meer overhad voor deze vrouw en het was maar de vraag met wie of wat ik me *wel* nog verbonden voelde. Dus waarom nog langer de schijn ophouden? Ik had toch niemand om bijstand gevraagd. Had helemaal geen behoefte aan een beschaafd gesprek!

Ik pakte mijn reistas weer op, herhaalde dat ik naar huis wilde, zei dat daar een trauma op me lag te wachten waar ik machtig veel zin in had, en met die woorden liet ik haar staan. Haar blos van verbouwereerdheid ontging me niet, deed me na een paar meter zelfs even de pas inhouden – waarna ik toch maar doorliep. Hoogstwaarschijnlijk heeft ze niet lang hoeven nadenken over de strekking van haar rapport: *Dr. Oostermans vertoont duidelijk tekenen van primaire shock. De overgang naar de secundaire fase wordt ernstig belemmerd door de staat van ontkenning waarin hij zich bevindt, mogelijk uit schuldgevoel vanwege plichtsverzuim. Typisch is dat het slachtoffer weinig inzicht toont in de ernst van zijn situatie en amper geneigd is tot medewerking.*

Zijn reacties zijn grillig en veelal ontwijkend, soms ook agressief. Te vrezen valt dat zijn toestand eerst moet verergeren voor ze kan verbeteren.

Thuis? Ik kon mezelf een zekere teleurstelling niet ontveinzen toen de trein de tunnel onder het luchthavengebouw uit reed en dat zogenaamde thuis van me aan het raam voorbijtrok, badend in het licht van een lentezachte oktoberdag. Zo lelijk. Die aaneenrijging van smakeloze architectuur. Niet zo armzalig maar daarom niet minder deprimerend dan een Afrikaanse krottenwijk. De steriele tuinen met hun gazonnetjes en perkjes en truttige sierheesters. De kneuterige huizen, veel steviger gebouwd dan ze verdienden – alsof ze het waard waren de eeuwen te doorstaan. Het leek nu al zonde dat de zon er haar schijnsel aan moest verspillen.

Op een Brussels station stapte ik over op een tram die me vervolgens afzette in een rijkere wijk aan de oostkant van de stad. Hier deed de omgeving meer haar best om me welkom te heten. Aan weerskanten van een rustige, brede laan stonden werkelijk fraaie panden en op de middenberm forse platanen, die er die dag lang niet van overtuigd leken dat de zomer voorbij was. Hun kruinen oogden nog zo goed als vol. Onder het net van vlekkelig licht dat ze over me heen wierpen, had ik het gevoel te herademen. De bladeren streken me met hun schaduwen als het ware over het hart, als een subtiel teken van herkenning. Ik sloot even mijn ogen en luisterde bij wijze

van wedergroet naar hun droge geknisper. Tot enig voorzichtig optimisme gestemd sloeg ik mijn straat in. Een eindje verder doemde de vertrouwde gevel op van het statige art-decogebouw waar ik op de vijfde etage woonde en nog altijd woon.

De verwachting iemand aan te treffen in mijn appartement hield natuurlijk volstrekt geen steek. Ik had geen vrienden of familie op de hoogte gebracht van mijn plotse terugkeer. Ik woonde alleen en niemand anders dan ik had een huissleutel. Ik had niet eens een schoonmaakster. Niettemin scheen iets in mij, terwijl de houten liftkooi me door een smeedijzeren spiraal van trapleuningen naar boven voerde, de ongerijmde hoop te koesteren dat iemand in mijn flat op mij zat te wachten. Wie dat dan wel mocht zijn? Een onmogelijk iemand, een versie van mezelf die nooit in Afrika was geweest, of althans niet als hulpverlener. Die destijds goede redenen had om sceptisch te staan tegenover mijn keuze om voor Dokters Zonder Kleur te gaan werken en die nu zou zeggen: zie je wel? Een geest die zijn waarheden uit dieperliggende bronnen putte dan ik. Een reserve-ik in wiens schoenen ik nu wilde gaan staan, wiens wijsheden ik zou kunnen overnemen zonder eerst de dwalingen te moeten uitzweten die van de oude versie zo'n onbruikbaar figuur hadden gemaakt...

Een volslagen onzinnig denkbeeld, dat spreekt voor zich. De flat lag er precies zo bij als ik hem had achtergelaten, onaangeroerd en met alle gordijnen dicht. Tijdens mijn lange afwezigheid had zich

in de ruimte een bel van stofdeeltjes en rubbergeur gevormd. Maar er stond natuurlijk geen alter ego voor me klaar waar ik zomaar in kon glippen. Als ik een andere Mark Oostermans wilde zijn, zou ik die helemaal op eigen kracht moeten worden, en dat met geen andere zekerheid om op voort te bouwen dan die van mijn complete fiasco. Zo zat het – hoe anders? En toch, alsof die evidentie een volslagen verrassing voor me was en het slechtste nieuws dat ik in tijden had ontvangen, liet ik me kreunend op het bed vallen en begroef mijn hoofd in de kussens. Jammerend zocht ik onder de donsdeken naar vrijstelling of minstens uitstel van wat ik plots als een onmogelijke opgave zag. Dat waren de eerste stui-
pen van mijn herwonnen vrijheid. Tegelijk was ik zo uitgeput dat het ligcomfort van mijn tweepersoons-
matras het na een tijdje won van mijn wanhoop en me deed wegsoezen.

Wanneer ik bijkom uit mijn hazenslaapje, ben ik weer wat gekalmeerd. Ik zet een raam open en hoor de vogels in de binnentuin lentedgeluiden maken. Ze vergissen zich in het seizoen maar dat het een prachtige namiddag is, daar hebben ze ontegensprekelijk gelijk in. Ik zet een kop oploskoffie, werk haastig een diepvriesmaaltijd naar binnen. Daarna ga ik weer de deur uit, zonder gedoucht te hebben en in de kleren die ik al meer dan achtenveertig uur draag, met schoenen aan die nog onder het woestijnstof zitten. Het idee is dat ik nog niet werkelijk ben thuisgekomen. Nog niet in die mate dat ik de kaart van mijn malaise al in

haar volle omvang kan ontvouwen. Daar heb ik meer ruimte voor nodig. Wegkruipen in de eenzaamheid van mijn flat, rondjes draaien in mijn hoofd zal nooit tot het nodige inzicht leiden. Had ik daarnet, tijdens de korte wandeling van tramhalte naar voordeur, al geen vage hint van verlichting opgevangen? Lopen lijkt me het beste wat ik kan doen – en al lopend een ruimer territorium in bezit nemen om mijn gemoed over uit te smeren.

Ik stap niet in de richting van het centrum maar juist de andere kant uit, weg van de stad – een keuze die ik op dit moment voor een willekeurige ingeving verkies te houden.

Eerst wandel ik door de wijken van een voorstad, een paar kwartier later bereik ik een minder dichtbebouwd gebied. Het heeft iets weg van de strook land waar ik met de trein op weg naar Brussel door ben gereden, alleen een stuk chiquer. Dorpskernen die in de loop van de voorbije decennia met elkaar vergroeid zijn tot een agglomeraat van villa's, bungalows, namaaklandhuizen of gerestaureerde hoeves. Nu en dan passeer ik een oude boomgaard, een schapen- en een paardenweide. De vredige sfeer spreekt me aan. De verlaten tuinen, de gevels waarachter geen mens te zien is, het asfalt van de lege weg en de zon die daar zomaar, zonder dat het ergens toe lijkt te dienen, haar eenzame licht over uitgiet.

Mijn oog stort zich hongerig op allerlei details. Op kibbelende mussen of een stel kippen in de berm, op de vorm van bomen en lantaarnpalen – op alles

wat afleiding biedt en kan verhinderen dat beelden uit het recente verleden zich aan me opdringen. Ik prop me vol met wat ik zie om niet te hoeven denken aan wat ik gezien heb. En dat lukt me. Voor zover herinneringen aan kamp Bilonga zich roeren, geven ze hoogstens aanleiding tot een opstootje van hyperventilatie, een gedempt nahijgen aan de rand van het zwarte gat waaraan ikzelf ternauwernood ontkomen ben maar waar schrikbeelden – voorlopig – niet uit kunnen ontsnappen.

Nog altijd doe ik of ik simpelweg mijn neus volg en niet een of ander plan wanneer ik op een gegeven moment een onverhard pad neem dat steil tegen een heuvelflank op loopt. ‘Bloemberg’ heet het volgens een straatnaambord. Het gaat over in een holle weg waarvan de bedding erg modderig is ondanks het nazomerse weer, en spoedig heeft het slijkwater het stof van mijn stappers gespoeld. Ten slotte kom ik uit op een plateau van gerooide akkers dat een breed uitzicht op de omgeving biedt. De hemel is van een egale, romige substantie. Van diepblauwe yoghurt. In de verte, aan mijn linkerkant, ligt de stad L, verzonken in een dal. Meer ten westen daarvan, recht voor me, duiken beboste heuvelruggen op. Dat is het bos Mirandel. Hoelang is het niet al geleden dat ik daar ben geweest? In zo’n parkachtig, in zo’n rijzig, rustig, ruisend woud?

Van een bepaald type depressieve mensen wordt wel eens gezegd dat ze eigenlijk nergens meer willen zijn.

De plek waar ze zich bevinden zegt hun niets, laat hen koud, boezemt zelfs afkeer in. Maar de gedachte zich te moeten verplaatsen is nog weerzinwekkender. Ze willen helemaal niet elders zijn, ze willen nergens zijn. Dus houden ze zich roerloos en blijven ze stilletjes liggen waar ze liggen in de wens ter plekke te mogen vergaan.

In die zin viel ik alvast niet depressief te noemen. Fysiek gesproken was ik doodop maar ik leek onvermoeibaar in mijn aandrang om ergens te zijn, om van punt a naar punt b te lopen en dan weer verder, ogenschijnlijk nog steeds zonder een idee van een eindbestemming.

De zon staat al tamelijk laag wanneer ik aankom bij de zoom van het bos: een muur van loof en beukenstammen die opgloeit in de gouden leegte van de avond. Ik voel me als een piepklein organisme dat het inwendige van een reusachtig lichaam betreedt. Binnenin word ik onthaald op een plotse verveelvoudiging van vormen en schaduwen. Het is er behoorlijk schemerig, al trekt de schuine lichtval hier en daar een spoor van fonkeling door het gebladerte. Om me heen een ritselende regen van neervallende eikels en beukenootjes. En dan – hoe moet ik het uitleggen – is het alsof mijn drang om te kijken en te lopen zich verdiept tot een omvattender verlangen. Ik wil me zo volledig mogelijk verenigen met dit land. Ik wil het niet alleen met ogen en voeten maar ook met handen en mond in bezit nemen. Bepaalde boomstammen wekken de neiging op ze te bekruipe, er mijn

wang, mijn lippen, mijn kruis tegenaan te drukken. Als hun schors niet zo ruw was en het hout niet zo hard, had ik er misschien zelfs mijn tanden in gezet.

Op een gegeven moment zie ik een wandelaar naderen en opgeschrikt als een stuk wild schiet ik van het pad af, de struiken in. Ik storm door de ondergroei tot ik een open plek bereik waar ik me in een impuls op de grond laat vallen om over het dek van herfstbladeren languit heen en weer te rollen. Ik absorbeer de geur en het vocht en de aarde van het bos. Ik voel het draagvermogen van de bodem beurtelings tegen mijn rug en mijn buik drukken, als een koesterende kracht. Boven mij hangt het vlechtwerk van kalende takken en hogerop trekt de naald van een vliegtuig een draad van condens door de lucht. Ik wuif de onbekende reizigers na. Dat ze maar verder vliegen naar hun congressen en handelsbeurzen, hun stranden en vakantieparadijzen, naar de steden die je absoluut bezocht moet hebben, of daarvandaan weer naar huis. Wat hier beneden plaatsvindt, is hun zaak niet. Weg, weg, weg, roep ik, grimmig en uitgelaten tegelijk. Alsof ik werkelijk dacht hen met mijn geroep te kunnen verjagen.

Een hoogst ongewone toestand. Een half-euforische droom waardoor ik mij liet meeslepen met alle zintuigen open en alle spieren actief. Niets leek me te gek. Eindelijk kon ik opnieuw naar goeddunken handelen en bewegen. Maar er moest iets gebeuren, besefte ik, anders zou mijn vervoering weer inzakken. In een plotse ingeving besloot ik precies het

tegenovergestelde te doen van wat die luchtreizigers deden. Ik ging op mijn knieën zitten en begon driftig met blote handen in de bodem te wroeten. Terwijl die globale nomaden maar heen en weer vlogen, zou ik me letterlijk ingraven in dit land. Terwijl zij overal en nergens waren, maakte ik eigenhandig dit holletje in de grond. Ik wierp handenvol humus recht boven mijn hoofd in de lucht, liet het allemaal neerkletteren op mijn haar en schouders, alsof ik een ritueel uitvoerde dat mijn band met deze lap aarde moest bezegelen – tot mijn gedrag me ineens volstrekt infantiel voorkwam: een hopeloos stompzinnig stukje theater waarvan het ontoereikende me een paar keer achter elkaar, onverhoeds en onbedwingbaar, de longen uit het lijf deed brullen.

Stilte. Zwarte spikkels dansen me voor de ogen. Ik schraap mijn keel. En dan hoor ik links van mij ineens een licht gekraak van takken. Tussen het struweel staat een heerschappij me op te nemen. Hoelang al? Ik laat vluchtig een blik over de ongenode kijker heen glijden. Het moet de wandelaar van daarnet zijn. Wellicht een degelijke burger, niet te beroerd om een medeburger in nood zijn hulp aan te bieden. Alleen weet hij in dit geval waarschijnlijk niet meteen wat te doen. Begrijpelijk. Een ongeschoren, verfromfaaide kerel die op zijn knieën gezeten zich met bijbels misbaar aarde over het hoofd gooit, en daarna dat gebrul – ik moet een verontrustende aanblik geboden hebben, misschien ook een onvoorspelbare.

Ik sta recht, klop het vuil van mijn kleren, pluk

een paar vergeelde beukenblaadjes van mijn schedel. Zonder de man in de ogen te durven kijken, zenuwachtig knipperend met de mijne, maak ik een geruststellend gebaar naar hem. Niets aan de hand. Wat gekheid, meer niet. Heerlijk weertje trouwens. Ideaal voor een boswandeling, vindt u niet?

Ik maakte dat ik wegwam. De ontmoeting had me in elk geval volkomen ontnuchterd. Ik was nu waar ik zijn wilde: thuis. Nog verder ronddolen, door de modder rollen, bomen neuken – allemaal goed en wel, maar het zou me niet méér doen thuis-komen dan ik inmiddels thuisgekomen was. Voortaan zou het erop aankomen iets met mijn thuiskomst te doen. En dat betekende in de eerste plaats dat ik mijn echec eindelijk onder ogen moest zien in plaats van te proberen het te verstoppen achter het decor. Mijn weerstand tegen bepaalde waarheden, of mijn neiging ze uit de weg te gaan, moest gebroken worden. Door wie? De eekhoorns in het bos gingen het niet doen. Door mezelf? Daar was ik te zwak voor. Wat ik nodig had, was een ander om mijn zwartste vermoedens uit te spreken in mijn plaats. Ik kon me zo maar één iemand voorstellen. Niet bepaald het moederlijke of troostende type, nee. Wel iemand die me kon helpen tot conclusies te komen waartoe ik in mijn eentje niet de moed had. Die haar conclusies al veel eerder had getrokken.

Het moment was aangebroken om mezelf niet langer voor de gek te houden. Ik zwierf niet zomaar rond. Ik wist goed genoeg waar ik naartoe wilde. Het

had me al uren door het hoofd gespeeld, alleen had ik het me nog niet uitdrukkelijk durven voornemen. Tenslotte had ik deze vrouw al twee jaar niet meer gezien en haar laatste woorden aan mijn adres waren afwijzend en vijandig – waren ronduit afschuwelijk geweest. Maar ik beschouwde haar als de enige die me kende. Die mijn fundamentele tekort al lang geleden had voorzien. Ik zag geen andere mogelijkheid. Als ik vandaag nog ergens wilde aankomen, diende ik zonder verdere omwegen koers te zetten naar de bungalow van Kristien Fielinckx.

Yves Petry (1967) is een van de belangrijkste schrijvers van Vlaanderen. Hij won onder meer de Libris Literatuur Prijs, de BNG Bank Literatuurprijs, de Inktaap en de Tzumprijs voor beste literaire zin.

Deze publicatie kwam mede tot stand met steun
van het Vlaamse Fonds voor de Letteren.

Eerste druk: februari 2019

© 2019, Yves Petry

Ontwerp: Lyanne Tonk
Productiebegeleiding: Tim Beijer
Auteursfoto: Joris Casaer

NUR 301

www.dasmag.nl